

Правила відновлення лісів і лісорозведення

ПОСТАНОВА

від 16 січня 1996 р. N 97

Київ

Про затвердження Правил відновлення

лісів і лісорозведення

Відповідно до статті 82 Лісового кодексу (3852-12) України Кабінет Міністрів України п о с
т а н о в л я є:

Затвердити Правила відновлення лісів і лісорозведення, що додаються.

Прем'єр-міністр України Є.МАРЧУК

Міністр

Кабінету Міністрів України В.ПУСТОВОЙТЕНКО

Інд.22

ЗАТВЕРДЖЕНО

ПРАВИЛА ВІДНОВЛЕННЯ ЛІСІВ І ЛІСОРозВЕДЕННЯ

1. Ці Правила регулюють здійснення лісівничих та агротехнічних заходів відповідно до природоохоронних вимог з метою підвищення ефективності робіт, пов'язаних із створенням нових лісонасаджень. Правила є обов'язковими для всіх постійних лісокористувачів.

2. Відновлення лісів і лісорозведення здійснюються постійними лісокористувачами. На землях, що були вкриті лісовою рослинністю (зруби, згарища тощо), проводиться відновлення лісів, а на землях, не вкритих лісовою рослинністю, насамперед непридатних для використання в сільському господарстві, низькопродуктивних (яри, еродовані балки, крутосхили, піски, пустища тощо), - лісорозведення.

На землях лісового фонду, зайнятих чагарниками, низькопродуктивними і малоцінними насадженнями, на яких можливо вирощувати більш цінні та високопродуктивні деревостани, відновлення лісів здійснюється шляхом реконструкції лісокультурними методами.

3. Ділянки, призначені для лісорозведення, переводяться відповідно до земельного законодавства до складу земель лісового фонду.

4. Обсяги робіт з відновлення лісів, лісорозведення, реконструкції малоцінних насаджень і способи їх здійснення визначаються на підставі матеріалів лісовпорядкування або спеціального обстеження.

5. Відновлення лісів і лісорозведення мають забезпечувати:

- раціональне використання лісового фонду;
- поліпшення якісного складу лісів, підвищення їх продуктивності й біологічної стійкості;
- підвищення водоохоронних, ґрунтозахисних, санітарно-гігієнічних, інших корисних властивостей лісів і захисних лісових насаджень;
- досягнення оптимальної лісистості шляхом створення в максимально короткі терміни нових насаджень найбільш економічно доцільними способами і технологіями.

6. Відновлення лісів і лісорозведення повинні здійснюватися з урахуванням соціально-економічних та природно-кліматичних умов регіону і передбачати цільове вирощування:

- насаджень загального призначення для забезпечення народного господарства деревиною та іншими продуктами лісу;
- плантаційних лісових культур для одержання окремих сортиментів деревини в максимально короткі терміни;
- водоохоронних насаджень на берегах річок, навколо озер, водоймищ, у зонах відводу каналів;
- ґрунтозахисних насаджень на ярах, балках, крутосхилах, пісках, інших непридатних для сільськогосподарського використання землях, а також полезахисних лісових смуг;
- захисних лісових насаджень у смугах відводу залізниць, автомобільних доріг тощо;
- санітарно-гігієнічних та оздоровчих лісів у зелених зонах міст, селищ, промислових об'єктів та в місцях масового відпочинку і оздоровлення людей.

7. Відновлення лісів і лісорозведення в усіх природно-кліматичних зонах має здійснюватися на лісотипологічній основі відповідно до потенційних лісорослинних умов.

8. Технічне проектування об'єктів з відновлення лісів і лісорозведення здійснюється на основі актів огляду місць рубок, актів передачі земель під захисне лісорозведення, матеріалів обстеження ділянок лісокультурного фонду з урахуванням наукових рекомендацій та передового досвіду.

9. Технологія ведення робіт, пов'язаних з відновленням лісів і лісорозведенням, реконструкцією малоцінних насаджень, визначається нормативними актами, які розробляються відповідно до цих Правил Мінлісгоспом.

10. Підприємства, установи, організації, що здійснюють відновлення лісів і лісорозведення в зелених зонах міст, у смугах відводу залізниць, автомобільних доріг, каналів тощо, розробляють проектно-нормативні документи за погодженням з державними органами лісового господарства.

11. Відновлення лісів здійснюється за розроблюваними державними органами лісового господарства спеціальними програмами і проектами, які передбачають застосування найбільш доцільних способів відновлення для створення в найкоротші терміни високопродуктивних лісів з господарсько-цінних деревних і чагарникових порід.

12. Відновлення лісів здійснюється природним, штучним і комбінованим способами.

13. На ділянках, де є відповідні для того умови, перевага віддається природному відновленню

лісу, що дає можливість створити високопродуктивні й біологічно стійкі деревостани протягом короткого терміну з мінімальними затратами.

14. З метою природного відновлення лісів необхідно залишати:

- зруби з достатньою кількістю життєздатного самосіву і підросту головних і супутніх порід, що відповідають корінним типам деревостанів;
- зруби, згарища тощо в місцевостях з порівняно багатими лісорослинними умовами, де здійснення заходів щодо сприяння природному поновленню буде достатнім для наступного відновлення цінних порід і формування високопродуктивних молодняків у терміни, передбачені галузевим стандартом;
- зруби в деревостанах, де забезпечується успішне порослеве і насіннево-порослеве відновлення (зруби вільхи, верби, осока в усіх лісорослинних зонах, а також листяних порід у байрачних лісах I і II генерації), а вирощені молодняки відповідатимуть цільовому призначенню.

15. Площі ділянок із задовільним попереднім поновленням після рубки підлягають технічному прийманню і зараховуються до загальної площі відновлення лісів навесні поточного року.

16. Площі ділянок із задовільним наступним насінневим та порослевим поновленням зараховуються до загальної площі відновлення лісів під час інвентаризації лісокультурних об'єктів наприкінці вегетаційного періоду.

17. На зрубках, згарищах, болотах та колишніх сільськогосподарських угіддях у зоні радіоактивного забруднення з рівнем радіації, небезпечним для проведення комплексу робіт, пов'язаних із створенням лісових культур, проводяться заходи щодо сприяння природному зарощуванню шляхом механічного обробітку ґрунту та висівання насіння деревних порід. Ефективність цих заходів оцінюється на п'ятий рік після їх проведення.

18. У разі проведення рубки головного користування на ділянках з наявністю самосіву та підросту головних і супутніх порід, технологія лісозаготівель повинна бути спрямована на їх збереження.

19. Основні заходи щодо сприяння природному відновленню лісів визначаються Правилами рубок головного користування в лісах України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. N 559 (559-95-п).

20. Штучне відновлення лісів здійснюється шляхом створення лісових культур (залісення) на зрубках, згарищах тощо, де природне поновлення головної породи неможливе або відбувається незадовільно.

21. Зруби і згарища повинні бути очищені від деревини і порубочних залишків згідно з вимогами Правил рубок головного користування в лісах України і залісені протягом 1-2

років. Культури, що загинули, відновлюються в наступному році після списання.

Зазначені терміни залісення можуть бути продовжені за погодженням з державними органами лісового господарства Автономної Республіки Крим, областей у зв'язку з необхідністю ліквідації наслідків стихії (вітровал, пожежа, посуха тощо).

22. На кожен ділянку після детального обстеження за рік або більше до її залісення, залежно від доцільного обробітку ґрунту, складається проект створення лісових культур, який затверджується керівником лісогосподарського підприємства.

23. Спосіб обробітку ґрунту, використовуваний для створення лісових культур, повинен забезпечити сприятливі умови для високої приживлюваності і швидкого росту дерев.

У Степовій зоні на нелісових землях ґрунт обробляється шляхом глибокої оранки і безвідвального розпушування, а на зрубках у дуже сухих і сухих умовах проводиться суцільне корчування пнів, вибісування коріння, плантажна оранка ґрунту на зяб або обробіток його за системою чорного пару.

На схилах чи інших ділянках, де відбувається ерозія ґрунтів, застосовують обробіток ґрунту борознами, смугами, терасами, які орієнтують уздовж горизонталей.

На заболочених зрубках та ділянках з надмірним зволоженням проводять нарізку пластів, утворюють мікропідвищення або застосовують інші способи обробітку, які сприяють зменшенню вологості ґрунту.

На ділянках з вогнищами кореневої губки, опенька тощо проводиться, як правило, корчування пнів і суцільний обробіток ґрунту.

24. На свіжих зрубках у широколистяних і змішаних лісах з оптимальними водно-фізичними умовами і без задерніння дозволяється створювати лісові культури без попереднього обробітку ґрунту.

25. Усі ділянки, намічені під залісення, обов'язково повинні бути обстежені на зараженість ґрунту личинками хруща та іншими шкідниками.

26. Лісові культури створюються шляхом садіння сіянців, саджанців, дичок, живців або висівання насіння деревних порід і чагарників.

27. У високогірних районах на малоконтурних ділянках еродованих схилів з дрібнощелеватими ґрунтами, а також на ділянках з високим рівнем радіації та на землях інших категорій, де проведення обробітку ґрунту і садіння дерев неможливе або недоцільне, лісові культури створюються шляхом висівання насіння дерев.

28. Садіння лісових культур проводять навесні до початку вегетації. Садіння восени дозволяється лише на ділянках, де весняні посадки неможливі через тимчасове підтоплення, ранню посуху, пилові бурі тощо.

29. Для відновлення лісів і лісорозведення використовується садивний матеріал, вирощений у ґрунтово-кліматичних умовах, аналогічних з умовами лісокультурної площі.

Лісове насіння заготовляється на постійних лісонасінневих плантаціях, ділянках та інших об'єктах лісонасінницької бази підприємства, що створює лісові культури, або у відповідних типах лісу сусідніх підприємств.

30. Лісове насіння і садивний матеріал повинні відповідати вимогам лісонасінневого районування і державних стандартів.

31. Лісові культури створюються, як правило, змішаними з деревних порід, що відповідають типам лісорослинних умов і цільовому призначенню. До насаджень вводяться також ґрунтополіпшувальні, плодогідні деревні породи та чагарники. Інтродуценти вводяться для поліпшення складу насаджень, якщо вони мають перевагу над місцевими породами.

32. Густина головної породи на одиницю площі лісової культури повинна бути не меншою передбаченої галузевим стандартом "Лісові культури. Захисні насадження. Оцінка якості при переведенні у вкриті лісом землі".

33. Лісові культури хвойних порід створюються з обов'язковим введенням до протипожежних коридорів і куліс листяних порід та залишенням для дуже сухих типів лісу протипожежних розривів.

34. У лісових культурах, що створюються на вітроударних ділянках (відроги гір, сідловини, гребені середньовисоких хребтів тощо), частка деревних порід, що піддаються вітровалам, повинна становити до висоти 1000 метрів - 40-50, а понад 1000 метрів - 60 відсотків.

35. Чисті лісові культури створюються у разі закладання плантаційних насаджень із скороченим оборотом рубки та в жорстких лісорослинних умовах, у яких можуть рости лише деревні і чагарникові породи, невибагливі до родючості і вологості ґрунтів.

36. Технологія створення лісових культур повинна здійснюватися на основі комплексної механізації всіх процесів і забезпечувати вирощування високоякісних насаджень.

37. Догляд за лісовими культурами та їх доведення до проектної густоти проводиться до настання віку переведення ділянки у вкриті лісовою рослинністю землі.

38. Порядок та терміни освоєння лісокультурного фонду встановлюються під час лісовпорядкування на ревізійний період і щорічно уточнюються в процесі детального обстеження в натурі.

39. Лісорозведення передбачає створення лісових насаджень з високими продукційними і захисними властивостями шляхом залісення непридатних для сільськогосподарського виробництва земель (яружно-балкові системи, піщані арени, крутосхили, крейдяно-мергелеві і кам'яні відклади тощо), закладання лісосмуг, алей та інших насаджень, що виконують суто захисні функції (на межах полів сівозмін, уздовж берегів річок, каналів, водоймищ, залізниць, автомобільних доріг тощо).

40. Протиерозійні насадження, полежахисні лісові смуги, насадження у смугах відводу залізниць, автомобільних доріг, каналів, у зелених зонах населених пунктів тощо створюються за спеціальними робочими проектами, погодженими з державними органами лісового господарства і охорони природи.

41. Робочі проекти захисних насаджень розробляються згідно з проектами землеустрою, генеральними планами та проектами забудови міст, будівництва залізниць, автомобільних доріг, гідротехнічних споруд та інших об'єктів.

42. Землі для створення захисних насаджень надаються в порядку, визначеному земельним законодавством. Землі сільськогосподарських підприємств надаються на період створення захисних насаджень (до їх зімкнення) на договірних засадах.

43. Передача земель для захисного лісорозведення здійснюється не менш як за рік до початку лісопосадок залежно від стану лісокультурної площі і тривалості основного обробітку ґрунту.

Усі площі, що підлягають передачі, повинні бути відповідно підготовлені для здійснення основного обробітку ґрунту за технологією створення захисних насаджень. Староорні землі, на яких здійснено посів сільськогосподарських культур, передаються для захисного лісорозведення після збирання врожаю і проведення осіннього обробітку ґрунту. На інших площах ґрунт обробляється за системою чорного або зайнятого пару.

44. Для проведення виположування і засипання ярів, терасування крутосхилів, рекультивації порушених земель, що підлягають захисному лісорозведенню, складаються технологічні карти-схеми.

45. Під час визначення породного складу, змішування і розміщення дерев і чагарників у захисних насадженнях повинні враховуватися біологічні особливості деревних порід, їх взаємний вплив, природно-кліматичні умови місцевості, а також господарсько-меліоративне призначення створюваних лісонасаджень.

46. Охорона і захист лісонасаджень, створюваних за договорами (контрактами) на землях сільськогосподарських підприємств, здійснюються цими підприємствами.

47. З метою підвищення продуктивності, якості та захисних функцій лісів малоцінні молодняки, площі, зайняті чагарниками, рідколіссям, низькоповнотними і похідними деревостанами, мають бути поліпшені або замінені (реконструйовані) суцільними або частковими лісовими культурами з високопродуктивних деревних порід.

48. Суцільні лісові культури створюються після вирубування та очищення ділянок малоцінних насаджень (пристигаючі низькоповнотні деревостани, малоцінні чагарники тощо).

49. Під час реконструкції малоцінних молодняків і ділянок, зайнятих чагарниками, головну породу вводять до коридорів, ширина яких повинна бути не меншою за висоту куліс. Кількість головної породи на одиницю загальної площі повинна бути не меншою ніж під час

створення звичайних культур у відповідних лісорослинних умовах.

50. До низькоповнотних насаджень вводять головну чи інші цінні породи рівномірно або куртинно-груповим способом залежно від стану і призначення насадження. Такі культури підлягають загальному обліку та оцінці якості, але не переводяться до вкритих лісовою рослинністю земель.

51. У розладнаних захисних лісосмугах застосовуються як куртинно-груповий, так і суцільний спосіб створення лісових культур.

52. До створення лісопосадок на ділянках реконструкції малоцінних насаджень висуваються такі ж основні технологічні та інші вимоги, як і до створення звичайних лісових культур.

53. Роботи, пов'язані з відновленням лісів і лісорозведенням, підлягають обліку та оцінці якості. При цьому в кожному конкретному випадку встановлюється відповідність обсягів, термінів та якісних показників здійснених технологічних заходів параметрам і вимогам технічних проектів, стандартів та нормативних актів.

54. Облік і визначення якості робіт, пов'язаних з відновленням лісів і захисним лісорозведенням, проводиться постійними лісокористувачами на основі матеріалів технічного проектування, технічного приймання робіт, інвентаризації лісових культур, захисних насаджень, природного поновлення.

55. Технічне приймання проведених робіт, пов'язаних з відновленням лісів і лісорозведенням, проводиться безпосередньо після закінчення робіт, але не пізніше одного місяця після їх виконання.

56. Інвентаризація лісових культур, захисних лісових насаджень першого і третього календарних років посадки та природного поновлення першого календарного року проводиться наприкінці вегетаційного періоду починаючи з 1 жовтня.

У цей період проводиться також інвентаризація садивного матеріалу в розсадниках.

57. Оцінка якості лісопосадок і природного поновлення всіх років вирощування проводиться щорічно наприкінці вегетаційного періоду під час атестації лісокультурних об'єктів.

58. Переведення площ лісових культур і природного поновлення до вкритих лісовою рослинністю земель та передача в експлуатацію створених захисних насаджень на землях, наданих для цього за договорами, здійснюється згідно з галузевими стандартами.

59. Дані проектів лісових культур і захисних насаджень, результати технічного приймання робіт та інвентаризації лісопосадок заносяться до книги лісових культур і книги захисних насаджень, які веде постійний лісокористувач. Ці книги є основними документами, що містять дані про обсяги, технологію та якість робіт з лісовирощування. Дані щодо природного поновлення заносяться до шнурової книги обліку площ з-під суцільних рубок.

60. Основні принципи та вимоги технічного проектування і технічного приймання робіт,

пов'язаних з відновленням лісів, захисним лісорозведенням, проведення інвентаризації лісових культур, захисних насаджень, лісорозсадників, а також природного поновлення (Настанови щодо відновлення лісів і лісорозведення) затверджуються Мінлісгоспом.

61. За дотриманням цих Правил здійснюється державний і громадський контроль відповідно до законодавства.

Державний контроль за дотриманням цих Правил здійснюється Кабінетом Міністрів України, Мінлісгоспом, Мінекобезпеки та органами цих міністерств на місцях, іншими державними органами, місцевими органами державної виконавчої влади і самоврядування.

Громадський контроль здійснюється громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища.

62. Особи, винні у порушенні термінів відновлення лісів, знищенні або пошкодженні лісових культур, сіянців чи саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також природного підросту та самосіву на землях, призначених для відновлення лісів, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законодавством. При цьому розмір стягнень за шкоду, заподіяну підприємствами, установами, організаціями та громадянами, обчислюється за встановленими Кабінетом Міністрів України таксами, що діють на час виявлення фактів заподіяної шкоди.